

Sociale competentie

Vaardigheden toepassen in echte situaties

Er zijn verschillende methoden om sociaal-emotionele ontwikkeling te stimuleren. Het gaat daarbij om klassikale lessen. De leerlingen zijn vaak enthousiast, ze vinden het leuke lessen. En leerkrachten zien langzamerhand het gedrag, de verhoudingen en de sfeer in de klas verbeteren. De mooiste ervaringen zijn die, waarin de leerlingen elkaar en hun leerkracht wijzen op de nieuw verworven vaardigheden: 'Nu moet je opkomen voor jezelf, weet je wel, wat we vanmorgen deden'. Transfer van de vaardigheden van oefensituaties naar echte situaties.

Die ene leerling...

Maar niet iedereen leert even snel. Er zijn altijd leerlingen voor wie de klassikale lessen niet voldoende zijn. Ze zijn zo verlegen, of juist zo snel boos, dat ze na de les of oefening al snel weer terugvallen in hun oude gedrag. Of ze hebben zo weinig sociaal inzicht, en begrijpen de bedoeling van de oefeningen gewoon niet. Voor die leerlingen heeft de CED-groep de 'Portfolio Sociale Competentie' ontwikkeld. De map geeft een stapsgewijze aanpak voor begeleiding van individuele leerlingen in de bovenbouw.

Eigenaarschap, inzicht en oefenen

Dit zijn drie sterke principes in het 'Portfolio'. De leerkracht helpt de leerling om een eigen doel te stellen, en om zelf oefeningen te bedenken of te kiezen. De bedoeling is dat de leerling zelf inziet wat hij wil leren en welke oefeningen voor hem uitvoerbaar zijn. De leerkracht let erop dat de leerling het doel niet te hoog stelt, want succeservaringen zijn de beste motivatie om door te gaan.

"Ik wilde leren om vaker 'nee' te zeggen. Daarom heb ik allerlei oefeningen bedacht en uitgevoerd. In mijn portfolio heb ik opgeschreven welke oefeningen dat zijn. Van elke oefening moest ik een bewijs laten zien."

'Mijn Portfolio'

De leerling schrijft en plakt van alles in een eigen werkboek 'Mijn Portfolio'. Tekeningen en korte verslagen vormen zo de concrete neerslag van het leerproces en helpen de leerling zicht te krijgen op zijn vorderingen. Dat maakt ook 'vage' sociale competenties zichtbaar en voor de kinderen iets om trots op te zijn.

De leerkracht bespreekt samen met de leerling de resultaten: 'Hoe is het gegaan? Wat heb je in je portfolio gestopt? Wat vind je ervan? Ben je tevreden? Hoe kun je nog oefenen?' De leerkracht stimuleert, maar de leerling beslist. Het portfolio is en blijft van hem.

De leerkrachtmap

De leerkrachtmap is erg uitgebreid. Stap voor stap wordt het proces uitgelegd. In eerste instantie lijkt dat wat teveel van het goede. Veel leerkrachten zullen de gesprekjejes op hun eigen manier voeren, en dat is prima. Belangrijker dan de procedures zijn de principes, zoals hierboven aangeduid.

Verder bevat de map een waaier aan concreet materiaal: allerlei suggesties en ideeën voor oefeningen bij elke competentie. Daarbij gaat het om de sociale competenties die eerder door de CED-groep in samenwerking met een aantal Rotterdamse scholen zijn benoemd, en die het fundament zijn onder de SCOL-lijst (sociale competentie observatie lijst) en de methode 'Kinderen en... hun sociale talenten'.

'Portfolio' is mijns inziens ook goed los van deze methode te gebruiken. Wel is het zinvol om een observatielijst te gebruiken, zowel voor de leerkracht als voor de leerling zelf. Daarmee krijgen beiden zicht op de meer en minder ontwikkelde sociale competenties. Hiervoor is de leerlingSCOL ook in de map opgenomen.

Meer informatie

Vraag uw identiteitsbegeleider om meer informatie. Of kom de materialen inkijken in ons documentatiecentrum te Cuijk. Daar vindt u ook veel andere methoden en materialen voor sociale ontwikkeling en burgerschap.

Met betrekking tot Portfolio kunt u ook meer informatie vinden bij de uitgever www.kwintessens.nl en op www.cedgroep.nl. Van de laatste site kunt u ook tips downloaden over leerlingen met ADHD, autisme of ernstige spraak/taalmoeilijkheden. Zij hebben vaak extra aandacht nodig om te leren omgaan met ruzie of om hulp te vragen of te leren hoe ze hulp kunnen aanbieden.

Emmanuel Gerritsen

